

עם כל ההערכה לסרטים המוצגים בימים אלה באולמות הקולנוע בישראל, נראה שהסרט המעניין, השלם והמרשים מכולם מוצג דווקא בסינמטקים. הכוונה לאשה תחת השפעה, סרטו של ג'ון קאסאבטס, משנת 1975, שלא זכה עד כה בהפצה מיסחרית בישראל.

לפי ההיגיון המיוחד של מפיצי הסרטים בארץ, הוחלט תחילה שקאסאבטס מבקש יותר מדי כסף בשביל הסרט שלו. אחר כך נאמר שהסרט הוא ארוך מדי (כימעט שעתיים וחצי), ובכלל, מי ירצה לראות סרט על בעל ואשה ומישפחה, כשאפשר פשוט להתבונן בשכן, מבעד לחלון.

כאשר ביקר קאסאבטס בישראל (כשח"קן בהסרת הועט), אחרי שהסתבר לו כי לא יוכל לעשות כאן עסקים, העניק עותק של הסרט במתנה לקבוצה בשם "קולנוע ישראלי צעיר" (קי"צ), ששקבה חיים. הסרט עבר לרשות הסינמטקים, ה"ארכיון הישראלי והמכון לקולנוע, ועתה, משתורגם לעברית, הוא מקורן עלידי הסינמטקים בתל-אביב, ירושלים וחיפה. הוא אף נכלל (למשך שתי הצגות) בתוכנית האמנות המודרנית האמריקאית המוצגת במוסיאון תל-אביב.

היחס אל אשה תחת השפעה מזכיר פרשה דומה. כאשר הביאו לישראל, לפני שנים, את תמונות מחיי נישואין, נדד המפיץ המקורי יותר משנה מבלי למצוא אולם. גם אז נאמר לו שהסרט יפה, אבל איש אינו רוצה לראות דברים כאלה. בסופו של דבר, אחרי שהסכים להתחלק בהפצה עם מפיץ שהוא גם בעל בית-קולנוע, יצא הסרט לאור והיה לאחת ההצגות קלות המיסחריות הגדולות של אותה השנה.

בעיקבות ברגמן. צריך, אולי, לומר לזכות המפיצים הישראליים, שקאסאבטס נתקל בתגובות דומות גם בארצות-הברית. סרטו יצא לאור זמן קצר אחרי הסרט של ברגמן, וכל פניותיו לרשתות ההפצה

שחקנית ג'ינה רונדס בתפקיד מייבל לונגמי אחת הדמויות המרתקות של הקולנוע

כספו שלו וללא תלות באיש. על אשה תחת השפעה, שהוא אולי סרטו השלם והמוצלח ביותר, אמרו באמריקה: זה תמונות מחיי נישואין לבעלי צווארון כחול, אבל קאסאבטס להבדיל מברגמן, אינו מבודד את הזוג שלו מן העולם החיצוני. להיפך, הוא מנסה להראות כיצד זוג שיכול היה להיות מושלם, נהרס שוב ושוב בגלל העולם הסובב אותו. לא שיש בעולם הזה רצון רע, וכוונה מיוחדת לפי גוע, אלא שהמוסכמות החברתיות המקור בלות, המינהגים שנלמדו מזה דורות, הן דעות הקדומות על שפיות או שיגעון, כל אלה מופעלים על בני הזוג, שביחסיהם זה עם זה אינם זקוקים כלל לאיש מן החוץ.

העניק אהבה. ניק לונגי (פיטר פולק), הוא פועל בעיריה, רעייתו, מייבל (גינה רונדס), היא עקרת-בית. הם מת-גוררים בבית גדול עם שלושת ילדיהם, ומנסים ליצור לעצמם אי פרטי משלהם. מייבל, האשה תחת השפעה, נראית בעיני אחדים קצת מזוהה, אולי עצבנית מעל ומעבר למותר, ואולי, כפי שסבורים אחרים, פשוט אינה שפויה. קשה לה לעמוד בימים הארוכים והריקים שבהם הילדים בבית-הספר והבעל בעבודה. היא זקוקה לאהבה ומשתוקקת להעניק אהבה. כל ה"דחפים הללו, הגועשים בתוכה מבלי ש"ימצא להם מיפלט, יוצרים את אחת הדמויות המורכבות והמרתקות של הקולנוע בשנים האחרונות. אשה שנאלצת להיות מופנמת, יוצרת לעצמה מערכת מזוהה

שחקני במאי ג'ון קאסאבטס * לעבוד לבד ובלא תלות

של תגובות. כאשר נדמה לה כי הכל מותר כדי להתקרב לוולת, ולא חשוב מי הוא, אם מסיפים לכך את העובדה שהיא ממוצא סקנדינבי, לילדת סביבה שבה ממ עטים לדבר ולחשוף את הלבטים הפנימיים (אחת הסצינות המרשימות בסרט מראה את אביה, כשהוא אינו יודע כלל כיצד לעזור לבתו), ואילו ניק, הבעל, הוא ממר צא איטלקי, שגדל על מסורת של פתיחות מוחלטת, אפשר להבין עוד יותר את ההתנגשויות שבסרט, בין האיש לאשה ובין המישפחות.

לפי הרגש. הסרט כולו הוא ביטוי לאהבה ללא מצרים של ניק ומייבל; אהבה שמתקשה להתבטא במילים, ושאינה פיתרון אינטלקטואלי, מפני שהשניים הם אנשים פשוטים המגיבים לפי הרגש ולא לפי ההגיון. המבוכה, חוסר האהבה והמאמץ להבין הם שמנחים את התפתחות הסיפור. האשה מנסה לאטום את ההא המישפחתי מן ההשפעות מבחוץ, ואילו הבעל, שחי חלק גדול מחייו בחוץ, אינו יכול להיות אדיש להן לגמרי.

אולי הגדולה שבמעלותיו של קאסאבטס היא העובדה, שהוא נמנה על אותם אמנים, שאוהבים באמת ובתמים את כל דמויותיהם, אפילו אלה שנראות לרגע

* עם מיה פארו, בתיווקה של רוזמרי.

גינה רונדס (מייבל) ופיטר פולק (ניק לאנטי) ב"אשה תחת השפעה" אהבה ללא מצרים

מוכן לירות בו", הוא מתלוצץ). הם יודים עם שמסירותו של קאסאבטס להם היא גדולה באותה המידה.

שפיות או שיגעון? קאסאבטס, שי היה מן החלוצים הראשונים של האסכולה הניו-יורקית, שפועלת מחוץ לתעשייה המקובלת, נותר אחד מנאמניה האחרונים. אנשים כמו מארטין סקורסזה או בריאן דה פאלמה, הרואים בו מקור השראה, מכרו את נשמתם, במידה זו או אחרת של הצלחה, לאילי הממון מן החוף המערבי. קאסאבטס מתעקש לעבוד לבד, עם

עם ידידים כמו בן גאזארה או פיטר פולק, וכמובן עם רעייתו, גינה רונדס, שמו"כנים לעזוב כמעט כל דבר כדי להתגייס, ללא תמורה, כשחקנים בסרטיו.

הם עוזרים לו לעצב את הדמויות שאותן יגלמו על המסך, והם נהנים מן העובדה שבשעת ההסרטה, המרכיב החשוב ביותר על בימת הצילומים הוא השחקן. התאור רה, הצילום, התפאורה — כל אלה נועדו לשרת אותו. אפילו קצב הסרט משועבד לקצב המישחק. ואם קאסאבטס דורש מהם התמסרות מוחלטת (,,אם אינו רציני, אני

המקובלות נענו בתשובה סטנדרטית: לא מיסחרי, צריך לקצר. קאסאבטס התעקש. הפיץ את הסרט בעצמו, ועד עצם היום הזה הוא מממן את סרטיו מן ההכנסות של אשה תחת השפעה.

ג'ון קאסאבטס הוא אחד היוצרים המעריטי הממקד כל אחד מסרטיו על האדם השחקן, שאותו הוא מעדיף על פני כל שלמות טכנית, עידון צורני או גסר פרי ליטי. הוא עובד כשחקן, רק כדי שיהיה לו די כסף לעשות את סרטיו, כבמאי במשך שנים ארוכות הוא משתף פעולה